

conceptvoorstel

HAL 4

DE STUDIO, HET PODIUM.

oktober 1992

Inhoudsopgave

	Blz.
1. Inleiding	1
2. Updating/upgrading	3
2.1 Profilering	3
2.2 Financieel	3
2.3 Hinderwet	3
3. Combinatie av- en theaterfunctie	4
3.1 AV	4
3.2 Theater	5
3.3 Dans	7
3.4 Muziek	7
4. Noodzaak investeren	9
4.1 Geluidsisolatie	9
4.2 Routing en facilitaire ruimten	9
4.3 Equipment	10
4.4 Bouwkundig ontwerp	10
5. Organisatie	11
6. Planning	12
7. Financiën	13
7.1 Investeringsbegroting	14
7.2 Exploitatiebegroting	15
8. Bijlagen	
8.1 Samenvatting bedrijfsplan beeldstudio	16
8.2 Activiteiten overzicht 1991/1992	18
8.3 Samenstelling bestuur en raad van advies	19
8.5 Bouwtekeningen	

1. Inleiding

Stichting Hal 4 biedt gelegenheid tot het ontwikkelen van produkties op het gebied van film, video en theater. Het ontstaansproces staat hierbij centraal. Daarnaast wordt een podiumfunctie geboden die aanvullend is op - en zich onderscheidt van - de bestaande accommodaties in en buiten Rotterdam. Stichting Hal 4 beschikt hiertoe sedert 1979 over een fabriekshal op het voormalige drinkwaterleidingsterrein in Rotterdam-Kralingen.

Laatstelijk heeft Hal 4 in 1988 bij de afdeling Kunstzaken van de gemeente Rotterdam een aanvraag ingediend voor een structurele exploitatiesubsidie. De toenmalige wethouder Kunstzaken stond op het standpunt dat Hal 4 een gemotiveerd beroep kon blijven doen op het accommodatiebudget, maar dat de gemeente niet bereid was naast de huisvestingssubsidie een subsidie voor de overige exploitatielasten te verstrekken.¹⁾

In de praktijk bleek dat op basis van de theaterfunctie de exploitatielasten niet terug te verdienen waren. (De vraag was er wel, maar de theatergroepen konden de kostprijs eenvoudigweg niet opbrengen.) Dit bracht Hal 4 ertoe de film- en videofunctie verder te versterken.

In 1990 is aan STOA, Raadgevend Bureau voor de Kunsten, opdracht verleend tot het onderzoeken van de mogelijkheden te komen tot een beeldstudio in Hal 4.

De positieve uitkomsten van dit onderzoek hebben geleid tot het ontwikkelen van een bedrijfsplan door Faktor, Organisatie- en Bedrijfsadviseurs te Rotterdam. Dit plan verwoordt uitvoerig de inhoudelijke ondersteuning en financiële consequenties voor een av-studio. Voor een korte samenvatting zie bijlage.

Op grond van dit plan is het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam, als eigenaar van het pand, bereid een bedrag van f 0,4 miljoen te investeren in de noodzakelijk geoordeelde verbouwing. Dit bedrag is niet toereikend ter financiering van de geformuleerde plannen. Het OBR staat op het standpunt dat het risico van de financiering van een dergelijke beeldstudio binnen de gemeente gespreid moet worden.

Als vervolg hierop is het bedrijfsplan in augustus 1991 aan de wethouder Kunstzaken van Rotterdam gepresenteerd. Afgelopen maart gaf Kunstzaken te kennen dat de commissie Kunstzaken indertijd besloten heeft prioriteit te geven aan een verbetering van het cinematografisch vertoningsklimaat, boven verbetering van het filmproduktieklimaat. Op grond hiervan verwacht Kunstzaken geen politieke steun voor de beeldstudioplannen van Hal 4.

De Rotterdamse Kunststichting vindt wèl dat er prioriteit aan een verbetering van het Rotterdamse filmproduktieklimaat gegeven moet worden, maar stelt het tot stand komen van een lokaal produktiefonds voorrang heeft boven een studio.

Gezien de standpunten van OBR, Kunstzaken en RKS lijkt steun voor een beeldstudiofunctie porsang op dit moment niet aanwezig.

Ondertussen wordt de roep vanuit de kunstsector dat het spijtig zou zijn als de theaterfunctie van Hal 4 zou verdwijnen groter (zie hiervoor hoofdstuk algemene ontwikkelingen theater).

Op basis hiervan is besloten om (ook een grote liefde) het theater een meer prominente plaats in de beleidsplannen toe te kennen. En een combinatie van theater met av als uitgangspunt te nemen voor toekomstig beleid.

De bedrijfsmatige opzet van het bedrijfsplan van Faktor vormt ook nu het uitgangspunt voor de toekomstplannen van Hal 4. Het bedrijfsplan gaat in op aspecten als marktstructuur, marktomvang, marktstrategie, organisatie en financiën.

Het voorstel zoals nu voor u ligt is gemaakt als geactualiseerde programmatische aanvulling op het bedrijfsplan en geeft aan in welk opzicht het bedrijfsplan wordt bijgesteld. Daarbij gaat het om omzetverdeling en beoogde financieringsstructuur.

De gemeente wordt gevraagd de bouwkosten van het project voor haar rekening te nemen. Met de verhuuropbrengsten zal Stichting Hal 4 de exploitatielasten dekken.

Met dit voorstel wordt de gemeente Rotterdam de mogelijkheid geboden om voor relatief weinig geld een belangrijk verbeterde faciliteit aan het culturele netwerk van de stad toe te voegen.

2. Updating/upgrading

Hal 4 vervult een belangrijke aanvullende functie binnen de Rotterdamse kunstsector. Met een relatief geringe extra inspanning zijn er echter meer mogelijkheden uit te halen.

2.1 Profilering

Qua programmering is er behoefte aan een duidelijke profilering. Hal 4 is tot nu toe in de exploitatie teveel afhankelijk geweest van tijdelijke accommodatieproblemen binnen de kunstsector. De multifunctionaliteit en de diversiteit van activiteiten zijn de kracht, maar daarmee ook tegelijkertijd de zwakte. Gewerkt wordt aan een duidelijk gezicht van Hal 4 als laboratorium voor de kunsten op de gebieden film, video en theater.

2.2 Financieel

Bij een verbeterde outillage wordt een hogere bezettingsgraad mogelijk en daarmee een betere financiële exploitatie. De huidige exploitatie is verliesgevend en heeft inmiddels tot een negatief eigen vermogen geleid.

2.3 Hinderwet

Een noodzaak tot verandering is het opleggen van een sluitingsbevel van de inrichting Hal 4 door de Deelgemeente Kralingen Crooswijk per 1 januari 1993. Eén en ander is veroorzaakt door klachten over geluidsoverlast van een buurtbewoner. Klager heeft een procedure aangespannen tegen de Deelgemeente met het doel de inrichting Hal 4 bij gebrek aan een hinderwetvergunning te doen sluiten. Tegen het sluitingsbevel heeft Hal 4 beroep ingesteld bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State.

3. Een gecombineerde av- en theaterfunctie

De wisselwerking tussen theater en av is evident. Zo zijn er veel regisseurs en acteurs die zowel voor film als voor theater werken, toneelvoorstellingen die voor televisie bewerkt worden, audiovisuele middelen en programma's die in theaterproducties gebruikt worden. Met deze cross-overs wordt geanticipeerd op toekomstige ontwikkelingen.

Een beeldstudio met "live-audience" mogelijkheden vormt ook in zakelijk opzicht een aantrekkelijke formule. Met de planning van de combinatie van activiteiten dient pragmatisch te worden omgegaan. Maar dat geldt uiteraard ook voor een planning waarbij óf alleen theater- óf alleen beeldstudioprojecten ingepland moeten worden. Langlopende projecten hebben voorrang boven kortlopende projecten.

3.1 Audiovisueel

Het beleid van Hal 4 om artistieke film- en videoproducties facilitair te ondersteunen heeft geresulteerd in een aantal concrete projecten. Peter Greenaway heeft de tv-film Dood aan de Seine opgenomen, Ineke Smits de film Monasplen. Dick Rijnke en Mildred van Leeuwaarden hebben voor het Rotterdamse deel van het City Life project scènes gefilmd en de VPRO heeft de Russische theaterproductie Cerceau voor televisie bewerkt. Verder is er gewerkt voor de KRO, NCRV, IKON, Kunstkanaal en tal van anderen. Een gebrekkige geluidsisolatie en een tekort aan facilitaire ruimten maakt dat deze ontwikkeling zich niet substantieel heeft kunnen doorzetten.

Naast genoemde cineasten zou Hal 4 in de toekomst willen samenwerken met filmers als: Froukje Bos, Frank Alfema, Annet Apon, Ben Verbong, Fons Rademakers, Jonne Severijn, Eric Oosthoek, Karst vd Meulen, Louis van Gasteren, Ruud van Hemert, Ireen van Ditschuyzen, Frans Zwartjes en Rotterdamse filmers als René Hazekamp, Bob Visser, Sonia Dolz, Pieter Jan Smit en Ferri Ronteltap.

Voor kunstvideo zal Hal 4 ingezet worden als werkplaats voor video-opnamen, proefopstellingen en als vertoningsplek voor video-installatie. Met wie wellicht samengewerkt zou kunnen worden: Lydia Schouten, Madelon Hooykaas en Elsa Stansfield, Sluik/Kurpershoek, Moviola, Kijkhuis, Time Based Arts, Montevideo, Vrije Academie Den Haag en de afdeling beeld en geluid van het Koninklijk Conservatorium Den Haag.

Algemene ontwikkelingen

Nationaal

De Raad voor de Kunst heeft in zijn advies t.b.v. het tweede kunstenplan Om het Bestaan van Kwaliteit gesteld: "Niet meer dan 5% van de Nederlandse televisiezendtijd wordt bijvoorbeeld aan kunstprogramma's gewijd. De omroepmedia blijven in gebreke als informanten over kunst, als distributiekanaal voor bestaande, of aan het medium

aangepaste producties en als materiaal voor specifieke mediakunstproducties. Daardoor worden ook mogelijkheden gemist voor het gebruik van videobanden als informatiedragers van en over kunst. (...) Ook bij kunstenaars en kunstinstellingen zelf is de animo om zich via de omroepmedia tot een publiek te richten nog niet voldoende. Voorstellen en initiatieven vanuit de kunstwereld zelf om (...) meer gebruik te gaan maken van de mogelijkheden van de omroepmedia worden met speciale belangstelling tegemoet gezien." Minister d'Ancona wil de bepaling in de mediawet, dat ten minste 20% van de uitzendtijd besteed moet worden aan cultuur, stringenter toe passen. Zij denkt daarbij aan 10% zendtijd te besteden aan kunst (o.a. podium- en beeldende kunsten). Thans ligt dit percentage op ten hoogste 5%.

Het Kunstkanaal, tot nog toe gefinancierd door de directie Media van WVC, wordt in de komende Kunstenplanperiode door de directie Kunsten van WVC gesubsidieerd. Tevens ontvangt het bijdragen van de verschillende gemeenten, waar uitgezonden wordt. Zo draagt de Gemeente Rotterdam jaarlijks f 177.500 bij.

Het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties beschikt op jaarbasis over f 30 miljoen ter stimulering van de productie van culturele programma's in opdracht van de landelijke omroepen.

De Vereniging van Nederlandse Toneelgezelschappen, de Nederlandse Taalunie en het Kunstkanaal zijn aan het onderzoeken hoe Nederlands drama op televisie gestimuleerd kan worden.

Er ligt een voorstel om f 10 miljoen te bezuinigen op de omroeporkesten en deze middelen te besteden aan drama en film op televisie.

De Raad voor de Kunst heeft in zijn advies Kunstenplan 1993-1996 geadviseerd het totale filmproductiebudget te verhogen met f 2,3 miljoen tot f 15,2 miljoen. De minister heeft dit advies overgenomen en het budget verhoogd tot f 15,4 miljoen. Ook de zendtijduitbreiding van de VPRO, de omroep die bekend staat om zijn vele culturele programma's, zal een stimulerende werking hebben op het gebied van de culturele video- en filmproducties.

Lokaal

Op plaatselijk niveau is het vanuit economisch- en werkgelegenheidsoogpunt voor Rotterdam van belang de audiovisuele industrie te stimuleren. Menigeen vindt dat de spin-off van het jaarlijkse tiendagen durende Film Festival Rotterdam beter benut kan worden, door in productionele zin meer gebruik te maken van de internationale contacten die er opgebouwd zijn. Emile Fallaux, directeur van het filmfestival, neemt daar inmiddels initiatieven toe. Daarnaast vormt de (inter)nationale uitstraling van het Nieuwe Rotterdam op televisie en in film een aantrekkelijk verkoopargument.

De Rotterdamse Kunststichting heeft reeds in 1988 in de nota Film & Video in Rotterdam ervoor gepleit het audiovisuele produktieklimaat in Rotterdam te verbeteren. Deze nota werd vervolgd door de nota's van Hans de Wolf, Filmproductie in Rotterdam, Utopie of Investering in juni 1990 en Part Two in 1992. Het Stedelijk Bureau Ander Werk in Rotterdam heeft een studie door Faktor laten verrichten De Audiovisuele Branche in Perspectief, over de werkgelegenheidsontwikkelingen op audiovisueel gebied. Jacques van Heijningen en Krijn Meerburg hebben een plan ingediend om te komen tot het bureau Rotterdam Film Promotion. Een organisatie, qua opzet enigszins vergelijkbaar met het Rotterdam Congresbureau, die het producenten (van buiten Rotterdam) aantrekkelijk moet maken in Rotterdam te komen filmen. Helaas zijn de plannen van Henk Tiesma en Chiem van Houweninge om plannen te ontwikkelen voor de oprichting van de Maasstadstudio's van de baan. Het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam onderzoekt op zijn beurt mogelijkheden om de audiovisuele industrie in Rotterdam verder te verbeteren. Op het gebied van het audiovisueel onderwijs in Rotterdam zijn actief de av-afdeling van de Academie van Beeldende Kunsten, de Foto- en Videoschool van de SKVR en het Video Broadcast Seminar.

3.2

Theater

Reeds vanaf begin jaren tachtig zijn o.a. theatervoorstellingen geproduceerd met de Stichting Theaterinitiatieven Rotterdam (Woyzeck), Kerngroep Bijzondere Projecten (Radeis, Orkater), RO Theater (van Merlijn tot Semmelweis) en Mickery (Cerceau, History of Theatre).

Specifieke kenmerken

Hal 4 heeft de kenmerken van een lege fabriekshal. Het legedooconcept, d.w.z. geen vaste podium- en tribuneopstellingen, is in de loop der jaren in ere gehouden en verder verbeterd. De hal biedt door vrij ideale breedte-, hoogte- en lengtematen talloze opstellingsmogelijkheden.

Tevens heeft de hal de eigenschappen van een zogenaamd

vlakkevloertheater. D.w.z. dat er - behalve van verschillende opstellingsmogelijkheden - gebruik wordt gemaakt van een oplopende tribune, waardoor het publiek min of meer op het speelveld kijkt en niet er tegenaan. Doordat er geen sprake is van een reguliere theaterprogrammering is Hal 4 bij uitstek geschikt als locatietheater. D.w.z. het gedurende een relatief langere tijd kunnen repeteren, technisch voorbereiden, uitbrengen en in serie spelen van een voorstelling. Daarnaast kan er gebruik gemaakt worden van de specifieke mogelijkheden die de ruimte biedt, zoals het d.m.v. hoovercrafts voortbewegen van het publiek (Mieke Mom en History of Theatre) of het gebruik maken van een bovenloopkraan bij een produktie als Pravda van het RO Theater.

Jeudtheater

Het afgelopen seizoen heeft jeugdtheatergroep De Zwarte Hand met succes de voorstelling Orkest opgebouwd, gerepeteerd en uitgevoerd. Naast een aantal vrije voorstellingen is in samenwerking met de SKVR een serie schoolvoorstellingen uitgebracht. Voordeel voor De Zwarte Hand is dat in een gecoprimeerde periode voorstellingen gegeven kunnen worden, zonder telkens opnieuw te moeten op- en afbouwen. Het is de bedoeling ook in het komende seizoen een jeugdtheaterproduktie i.s.m. de SKVR uit te brengen. Structurele samenwerking in de toekomst wordt besproken.

Samenwerking

Ad-hoc wordt samengewerkt met het RO Theater, Lantaren Venster en Fact. Samenwerking met de Rotterdamse Schouwburg/De Kist en Onafhankelijk Toneel behoort tot de mogelijkheden. Hal 4 zou verder graag samen willen werken met groepen als De Trust, Hollandia, De Appel, Tender, Toneelgroep Amsterdam, Stan, Suver Nuver en bij voorstellingen als Een Zwarte Pool met Het Nationale Toneel.

Algemene ontwikkelingen

Michaël Zeeman en Guus Bakker over het vlakkevloertheater en de Rotterdamse

Schouwburg:

"Het vlakkevloertheater (zowel in toneel, dans en bewegingstheater) zal ook de komende jaren sterk het gezicht blijven bepalen van het Nederlandse theateraanbod. Sinds de opening van de Rotterdamse Schouwburg is de RS een succes gebleken. Toch kent de schouwburg een gebrek, dat overigens bij de bouw al werd onderkend: hij is in technische zin onvoldoende uitgerust om het vlakke-vloer-theater op goede wijze te presenteren.

De kleine zaal is verre van optimaal: te kleine speelruimte, onvoldoende publiekscapaciteit, onvolledige toneelfaciliteiten. De grote zaal is voor dergelijke voorstellingen daarentegen weer veel te groot en heeft een lijsttoneel. De ook elders in Nederland gebruikelijke oplossing zowel publiek als spelers op het grote zaaltoneel te plaatsen (het zgn. toneel-op-toneel) is slechts geboren uit nood en een verspilling van middelen, die zich onherroepelijk vertaalt in een lager bezettingspercentage. Deze onvolkomenheid is niet te verhelpen. Zij is inherent aan de beschikbare ruimte, die op zijn beurt weer werd gedictieerd door de toen beschikbare middelen." 2)

Carel Alons, directeur Rotterdamse Schouwburg, mist in Rotterdam "een locatie-achtig-theater, waar projecten kunnen worden uitgevoerd die speciaal zijn toegesneden op die locatie en daar zowel worden gerepeteerd als uitgevoerd. Als referentie verwijst hij naar The Tramway in Glasgow, een voormalige tramfabriek waar onder meer Peter Brook en

The Wooster Group langere tijd hebben gewerkt. Zo een plek, hij noemt Hal 4 als mogelijke locatie, zou dan plaats bieden aan producties van de Schouwburg, de Lantaren en ad-hoc producties." 3)

Het afgelopen voorjaar schrijft Hanny van der Harst in het dagblad Trouw: "Vrij in een hal of gebonden in pluche. Beter een schuur of kale hal die theatermakers naar hun hand kunnen zetten dan een pluche-en-franje schouwburg die hen aan banden legt. Het RO Theater in Rotterdam bijvoorbeeld heeft zo'n vier jaar lang noodgedwongen in de voormalige watertoren aan de Maas gebivakkeerd, in afwachting van de voltooiing van de schouwburg die nu tegenover de Doelen staat. Om die afgelegen, Hal 4 geheten locatie te bereiken moest je je eerst door een desolate woonwijk in aanbouw heen banen en vervolgens zorgen dat je in het donker niet in de met water gevulde bassins viel. Al dat ongerief ten spijt was het duidelijk dat die van elke opsmuk gespeende ruimte de groep veel voordelen bood. Het artistiek leidersduo Jos Thie en Antoine Uitdehaag greep dan ook de kans om daar groot gemonteerde voorstellingen te ensceneren, waarbij het publiek van de ene naar de andere plek verhuisde. Gewoon een toeschouwertribune kwam ook voor, al wist je vantevoren nooit op welke manier de tribune in de ruimte gezet zou zijn. (...) Onmin zal dan ook niet de reden zijn dat het RO met Gouda's Glorie weer in Hal 4 is neergestreken. De beslissing om deze locatie voor langere tijd te huren lijkt vooral gedictieerd door het feit dat het gaat om een theaterfeuilleton in drie afleveringen, uitgesmeerd over een speelperiode van drie maanden. Een dergelijke opzet vraagt om continuïteit; prettig dus, als het werken aan en spelen van de voorstelling niet doorkruist wordt door de programmering van een schouwburgdirecteur. De door een stichting beheerde Hal 4 kent een dergelijke functionaris niet. (...) Wat een bof dat de groep de hele speelperiode over Hal 4 kan beschikken, zodat zij zonder onderbrekingen aan deze eerste aflevering kan doorknutselen en ter plekke kan repeteren aan het vervolg. Zo'n situatie zou je elk gezelschap toewensen." 4)

3.3

Dans

De betonnen vloer van Hal 4 is niet zonder meer geschikt voor de dans. Bij dansvoorstellingen wordt een demontabele houten vloer gebruikt. Voorstellingen werden gegeven van Pentatheater, Griftheater, Studio Al Porto, Springdance Festival (met als hoogtepunt Michèle Anne de Mey) en Holland Dance Festival. Gezien de ruimtelijke mogelijkheden om een vrij groot dansoppervlak te creëren wordt Hal 4 ad-hoc ingezet voor middelgrote dansproducties. De productie Spiegels van Bart Stuyf (1991) is een voorbeeld hoe er met de Rotterdamse kunstvakopleidingen wordt samengewerkt. Deze productie voor het Holland Dance Festival ingestudeerd door studenten van de Rotterdamse Dansacademie ging, na enkele try-outs met publiek in Hal 4, in Den Haag in première.

Samenwerking met de Rotterdamse Dansgroep, Scapino Ballet Rotterdam en (de opvolger van) Studio Al Porto behoort tot de reële mogelijkheden. Wellicht kan in de toekomst samengewerkt worden met Krisztina de Châtel, Reflex, Raz, Truus Bronkhorst, Bianca van Dillen, Anna Teresa de Keersmaeker, Beppie Blankert, Pauline Daniëls en Angelika Oei.

3.4

Muziek

Muziek heeft net als de dans binnen het beleid van Hal 4 niet de hoogste prioriteit. Muziekactiviteiten zullen incidenteel blijven voorkomen. In Rotterdam hoort popmuziek in Nighttown en moderne gecomponeerde muziek in Zaal de Unie. Er is aanbod dat in die zalen niet goed tot zijn recht komt. Op het gebied van de moderne gecomponeerde muziek is Hal 4 een aantrekkelijke accommodatie. Voor uitvoeringen met de wat grotere settings (slagwerk, koren e.d.) wordt van de hal gebruik

gemaakt. De ambiance en akoestiek worden hogelijk gewaardeerd. Er is een regelmatige samenwerking met Slagwerkgroep Den Haag, die optreedt en tegenwoordig ook zijn cd-opnamen in de hal maakt. Verder wordt samengewerkt met de sectie muziek van de RKS en Zaal de Unie (festival Confrontaties 2x, festival Stemgebruik, Kronos Quartet en festival Exotiek).

In het afgelopen seizoen zijn uitvoeringen gegeven door Harmoniekapel Excelsior Rotterdam (met werk van Louis Andriessen), Harmonieorkest St. Michaël Thorn en een kindermuziekmanifestatie van de SKVR Muziekschool Rotterdam ten behoeve van de ouders van de leerlingen.

Voor middelgrote uitvoeringen op het gebied van moderne gecomponeerde muziek is geen geschikte locatie in Rotterdam voorhanden. Andere mogelijkheden van Hal 4 zijn inzetbaarheid bij plaatselijke festivals, beeldregistratie concerten voor tv en opereren als geluidsstudio voor grotere settings, die in een normale geluidsstudio niet terecht kunnen. Dat ook voor het conservatorium Hal 4 van belang is blijkt bijvoorbeeld uit het project van De Zwarte Hand waar het orkest grotendeels was samengesteld uit studenten van het Rotterdams Conservatorium.

Algemene ontwikkelingen

Arno van Roosmalen van Zaal de Unie:

Geen ruimte

Met name muziek kan ik soms niet kwijt. (..) Kronos hebben we in Hal 4 gedaan. Die was helemaal vol. Ik zou elk jaar een paar keer zoiets willen doen. Dan geniet Hal 4 een voorkeur. Omdat het een neutrale locatie is, zonder eigen programmatisch stempel. Zo kan ik me beter als Unie presenteren. 3)

1) uit: Notulen van de openbare vergadering van de commissie voor de Kunstzaken, gehouden op donderdag 3 maart 1988

2) uit: Vier Theaters, een rapportage over de vier grote theaters in Rotterdam, Rotterdamse Kunststichting, Michaël Zeeman en Guus Bakker, 19 maart 1990

3) uit: Rapportage onderzoek naar draagvlak van De Drugstore in Rotterdam, Stichting Consort, Jan Zoet, september 1991

4) uit: Trouw, Hanny van der Harst, 26 maart 1992

4 Noodzaak investeren

4.1 Geluidsisolatie

Van binnen naar buiten

In 1988 heeft Hal 4 bij de Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond een hinderwetvergunning aangevraagd. Deze vergunning kan de DCMR op basis van de huidige bouwkundige situatie niet verstrekken. De Deelgemeente Kralingen Crooswijk heeft Hal 4, bij gebrek aan een hinderwetvergunning, per 1 januari 1993 een sluitingsbevel opgelegd. Tot aan het eind van het jaar is er sprake van een gedoogsituatie.

Van buiten naar binnen

Ook de geluidsisolatie van buiten naar binnen laat te wensen over. Storing van de activiteiten binnen heeft plaats door wind, regen en verkeersgeluiden. Dit geldt bij theater, muziekkuitvoeringen, video-, film- en geluidsopnamen (radio).

Klimaatbeheersing

Indien de hal geïsoleerd wordt zal de aan- en afvoer van lucht (gesust) gereguleerd worden. Overigens is het 's winters nu vaak te koud en 's zomers te warm, veroorzaakt door gebruik theaterlampen en aanwezigheid publiek.

Gezien het sluitingsbevel van de Deelgemeente enerzijds en het geplande gebruik anderzijds zijn te nemen geluidsisolerende maatregelen onvermijdelijk.

Men kan zich afvragen of - indien besloten wordt tot het nemen van geluidsisolerende maatregelen - met een relatief geringe meerprijs ook te investeren is in verbetering en uitbreiding van de faciliteiten, waarmee de exploitatiemogelijkheden aanzienlijk zullen verbeteren.

4.2 Verbetering routing en uitbreiding facilitaire ruimten

Routing

De bestaande facilitaire ruimten (kleedkamers, toiletten) zijn nu onderling uitsluitend bereikbaar via de werkvloer van de studio. Dit is hinderlijk bij opnamen en voorstellingen. De bespelingsmogelijkheden bij theater worden door verbetering van de routing uitgebreid. Als nu richting laaddeuren gespeeld wordt liggen de publiekstoiletten naast het toneel en de kleedkamers naast de tribune. Door het aanbrengen van een gang wordt het beter mogelijk in twee richtingen en in de lengte (dwars) te spelen.

Uitbreiding facilitaire ruimten

Er is behoefte aan een extra kleedkamer, een werkplaats annex opslagruimte, een kantine (i.v.m. het lange

wachten bij opnamen voor acteurs, figuranten en technici) die tevens bruikbaar zal zijn als foyer bij voorstellingen. De foyer is nu in de hal gesitueerd. Hoewel die opstelling ook kwaliteiten heeft is geluid van de koeling van de bar, wassen van koffiekopjes en spoelen van glaswerk storend voor de uitvoeringen. De ruimte die de foyer inneemt gaat nu ten koste van de zaalruimte. Een externe foyer vergroot de capaciteit.

Concluderend: De bouwkundige uitbreiding vergroot de toepassingsmogelijkheden, verschillende activiteiten tegelijkertijd worden mogelijk en de publiekscapaciteit wordt van 550 tot 800 bezoekers vergroot.

4.3

Equipment

Av-apparatuur zal niet aangeschaft maar ingehuurd worden. Deze apparatuur is daarvoor te kostbaar, te snel verouderd en te onderhoudsgevoelig. Samengewerkt wordt met bedrijven en instellingen die gespecialiseerd zijn in de verhuur van av-apparatuur.

Er is nu de beschikking over een kleine tribune met een capaciteit van 90 niet al te comfortabele zitplaatsen. I.v.m. op-, afbouw en transport is het vrij kostbaar een tribune te huren. Voor de theaterfunctie is het noodzakelijk over een telescooptribune à la kleine zaal Rotterdamse Schouwburg te beschikken. Met goed zitcomfort, verwijder-, verplaatsbaar en een capaciteit van ongeveer 250 zitplaatsen.

Op dit moment is een basislichtinstallatie aanwezig met een bekabelingssysteem van 80 aansluitpunten, een lichtregeltafel met 80 kringen, 4 dimmerpacks met ieder 6 kringen en spots. Het aantal dimmerpacks en spots is niet toereikend.

Er is geen (basis)geluidsinstallatie aanwezig.

4.4

Bouwkundig ontwerp

Na interviews met bestaande en potentiële av-gebruikers is in het bedrijfsplan een programma van eisen geformuleerd ten behoeve van het gebruik als beeldstudio. Deze eisen zijn grotendeels overlappend met die van de theaterfunctie. Na gesprekken met gebruikers van het vlakkevloertheater zijn de bouwplannen aangepast. Op basis hiervan is aan een architect opdracht verleend voor een voorlopig ontwerp. Bij de ter visie legging van het ontwerp zijn geen bezwaren ingediend en heeft Gedeputeerde Staten de vereiste verklaring (=bouwvergunning) verleend.

5. Organisatie

Hal 4 heeft geen winstoogmerk, een stichting blijft de geëigende rechtspersoon.

Er is een kleine personele bezetting, bestaande uit een directeur (Evan van der Most) en een technisch beheerder (Geert Hoogeveen). Freelancekrachten worden ad-hoc ingehuurd. Huurders nemen veelal eigen personeel mee. De directeur is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid.

Het beleid wordt vastgesteld door een vijfkoppig bestuur. Het bestuur bestuurt op afstand en komt minimaal eens per kwartaal bijeen. De directeur is bij deze bijeenkomsten aanwezig.

Een raad van advies wordt van tijd tot tijd (ad hoc) advies of ondersteuning gevraagd.

De leden van zowel bestuur als raad van advies komen uit diverse maatschappelijke sectoren, het accent ligt op het theater en de av-branche.

Voor administratieve ondersteuning is een administratiekantoor ingeschakeld.

6.

Planning

Gezien de hinderwetproblematiek en de financiële situatie van de stichting zal nog dit najaar een uitspraak moeten komen van de plaatselijke politiek over de wil om Hal 4 binnen de kunstsector te behouden.

Tot en met het einde van het theaterseizoen 1992/1993 is Hal 4 vol gepland. Medio juni 93 kunnen de verbouwingswerkzaamheden aanvangen. De verbouwingsperiode neemt ongeveer een half jaar in beslag. Januari 94 zal de studio operationeel zijn.

7. Financiën

Investeringsen

De gemeente wordt voorgesteld de bouwkosten van het project te financieren.

Gezien de landelijke uitstraling van het project zal een financieel beroep gedaan worden op de mede verantwoordelijkheid van WVC, dit bij voorkeur met ondersteuning van de Rotterdamse kunstsector.

M.b.t. de bouwkosten kunnen de mogelijkheden onderzocht worden van subsidie door de Bouwvakpool Rijnmond, Renaval en Wijkontwikkelingsmaatschappij.

De voorbereidingen van het project zijn financieel mede mogelijk gemaakt door Stedelijk Bureau Anderwerk (marktverkenning), Stichting Bevordering van Volkskracht (voorlopig ontwerp), Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam (bedrijfsplan) en Arbeidsbureau Rotterdam (loonkosten).

Indien de gemeente niet bereid is de bouwkosten geheel voor haar rekening te nemen, kan het financieringsaanbod van het OBR overwogen worden en financiering middels commerciële kanalen. Als consequentie hiervan zullen de tarieven hoger uitvallen.

Exploitatie

Aan de Gemeente Rotterdam wordt een garantie gevraagd van maximaal f 175.000 voor mogelijke aanloopverliezen. Uiterlijk binnen 2,5 jaar zullen de verhuuropbrengsten de exploitatielasten (personeel, energie, kantoor, verzekeringen, onderhoud e.d.) dekken.

De tarieven worden gedifferentieerd in culturele en commerciële prijzen. Uitgegaan wordt van prijzen tussen de f 450 en f 1.250 per dag. Het tarief van f 1.250 ligt op het niveau van commerciële studio's, het lage tarief is vergelijkbaar met andere theaters. De bezettingsgraad wordt begroot op 70% (100% = 365 dagen).

De technisch beheerder wordt thans betaald door het Arbeidsbureau, deze regeling loopt eind dit jaar af.

In augustus j.l. is een overbruggingskrediet aangevraagd bij de wethouder Kunstzaken voor een bedrag van f 50.000, i.v.m. het verlies over 1991 en het te verwachten verlies over 1992.

7.1

Investeringsbegroting

Verbouwing		
- aanneemsom	800.000	
- cv installaties en mechanische afzuiging	140.000	
- wateraan/afvoer	20.000	
- sanitair	10.000	
- elektrotechnische installaties	30.000	
- coördinatiekosten 5%	10.000	
- ontwerp- en tekenkosten	90.000	
- constructie adviezen	20.000	
- akoestisch adviezen	<u>15.000</u>	
		1.135.000
Inrichting		
- lichtinstallatie	100.000	
- keukeninrichting	50.000	
- overige inrichting	50.000	
- tribune (250 x f 600,00)	<u>150.000</u>	
		<u>350.000</u>
Totale stichtingskosten		<u>1.485.000</u> =====

7.2

Exploitatiebegroting

	prognose 92	vlgs. bedrijfsplan	vlgs. aangepast plan
BATEN			
verhuur	92.000	297.019	175.000*
vergoedingen	24.000	60.225	25.000
subsidie Arbeidsbureau	57.000	0	0
totale baten	173.000	357.244	200.000
LASTEN			
personeel	120.000	114.750	120.000
huisvestingskosten	40.000	183.000	40.000
verkoopkosten	3.000	8.000	10.000
overige kosten	25.000	20.798	30.000
afschrijvingen	0	40.000	0
kosten voorgaande jaren	10.000	0	0
totale bedrijfskosten	198.000	366.548	200.000
exploitatiesaldo	-25.000	-9.304	0
buitengewone lasten en baten	0	49.907	0
resultaat	-25.000	40.603	0

***toelichting huur**

cultureeltarief	150 dagen à f	425,00	f	63.750
"	30 "	750,00		22.500
commercieeltarief	70 "	1.250,00		87.500
	250 "			173.750

(250 dagen is ca. 70% van 365 dagen)

toelichting garantie aanloopverliezen

De leegloop tijdens verbouwing neemt een half jaar in beslag, dit brengt een inkomstenderving mee van f 100.000.

Daarna wordt in 3 jaar tijd de omzet van nu f 100.000 naar f 200.000 gebracht.

In het eerste jaar wordt de omzet begroot op f 150.000, het tweede jaar op f 175.000 en het derde jaar op f 200.000.

Bijlagen

8.1 Samenvatting bedrijfsplan av-studio

Uit onderzoek blijkt dat av-produktie- en facilitaire bedrijven geconcentreerd zijn in Amsterdam en het Gooi. Desondanks blijkt er ook een redelijk aantal producenten, facilitaire bedrijven en freelancers gevestigd te zijn in de regio Rotterdam (de lijn Den Haag - Breda). Er zitten echter gaten in de voorzieningen in deze regio. Zo zijn er geen (middel) grote geluidsdichte studio's en is er geen goede verlichtingsapparatuur voorhanden. Ook is er geen duidelijk loket voor (buitenlandse) filmers die in Rotterdam willen filmen.

Hal 4 wil inspelen op de regionale situatie. Met een investering van circa f 1,8 miljoen kan Hal 4 verbouwd worden tot een geluidsdichte middelgrote av-studio. Uitgegaan wordt van een studio zonder vaste apparatuur, maar met een basisverlichting voor filmopnamen. Voorts wil Hal 4 zich ontwikkelen tot een service / coördinatiecentrum voor cineasten die van buiten de regio komen en hier opnamen willen maken.

Er worden verschillende groepen av-producenten onderscheiden:

- producent speel/korte films
- omroepen/ onafhankelijke tv-producent
- producent opdrachtproduktie/ clips
- producent commercials

Binnen de doelstelling van Hal 4 passen de cineasten, de omroepen en de onafhankelijke tv-producenten. Daarbij wordt met name gedacht aan speelfilms/ korte films/ video's, dramaproducties, concertregistraties en live uitzendingen van concerten.

Tijdens interviews met cineasten bleek de bereidheid om lange termijn afspraken met Hal 4 te maken over het gebruik als filmstudio. Deze cineasten zouden gezamenlijk goed zijn voor circa 70 studiodagen per jaar.

De goede bereikbaarheid en de totale entourage van Hal 4 vormen een pluspunt, de slechte geluidsisolatie een minpunt, aldus potentiële gebruikers.

De belangrijkste bedreiging voor Hal 4 is het niet kunnen realiseren van de begrote (minimum) bezettingsgraad. De diverse signalen over de bezettingsgraad van grotere studio's in Nederland spreken elkaar tegen. Waarschijnlijk is de gemiddelde bezettingsgraad niet hoog (50 - 60%), maar de verschillen per studio zijn groot.

De plannen voor de Maasstadstudio's zijn eerder aanvullend dan concurrerend voor Hal 4; de grote studio is vele malen groter en kost per dag ook veel meer als gevolg van de hoge investeringskosten. De kleine studio's zijn te klein voor de soort produkties waar Hal 4 op mikt.

In de exploitatiebegroting wordt uitgegaan van een studiobezetting die in twee tot drie jaar oploopt van 20% tot 60%. De theaterbezetting zal in dezelfde periode teruglopen tot circa 15%. Voor het gebruik van de studio worden marktconforme tarieven gehanteerd. De exploitatierekening vertoont in de eerste twee jaar een tekort in totaal oplopend tot circa f 60.000. Van het derde jaar af wordt uitgegaan van een bescheiden positief saldo.

Voor de financiering van de investeringen wordt gedacht aan het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam (eigenaar gebouwencomplex), de Bouwvakpool Rijnmond, Renaval subsidie en de Wijkontwikkelingsmaatschappij.

8.2

Activiteiten 1991/1992

22-02-91 t/m 23-02-91 festival STEMGEBRUIK i.o.v. RKS
 08-03-91 t/m 09-03-91 theaterproductie TRES SOMBREROS DE
 COPA, STUD. VER. LAURENTIUS
 13-03-91 t/m 25-03-91 theaterproductie A LIE OF THE MIND
 van DE MAASSTADSPELERS
 03-04-91 t/m 05-04-91 presentatie door OFFICE FOR
 METROPOLITAN ARCHITECTURE van het
 ontwerp voor ZENTRUM FUR KUNST UND
 MEDIEN TECHNOLOGIE KARLSRUHE
 12-05-91 opnamen VPRO voor programma
 MOORDTV
 23-05-91 t/m 25-05-91 FESTIVAL CONFRONTATIES i.o.v. RKS
 viering vijfjarig bestaan ZAAL DE
 UNIE met KRONOS QUARTET
 01-06-91 feest BUREAU VOOR RECHTSHULP
 14-06-91 t/m 17-06-91 FESTIVAL EXOTIEK i.o.v. RKS
 08-09-91 t/m 10-09-91 concert SLAGWERKGROEP DEN HAAG,
 gecombineerd met cd-opnames
 27-09-91 t/m 30-09-91 ontmoetingsdag
 industrieelontwerpbureau LANDMARK
 04-10-91 t/m 07-10-91 concert HARMONIEKAPEL EXCELSIOR
 ROTTERDAM en HARMONIEORKEST ST.
 MICHAEL THORN
 12-10-91 t/m 13-10-91 opnamen VPRO kunst- en
 mediaprogramma PRIMA VISTA
 14-10-91 t/m 12-11-91 repetities en try-outs
 dansvoorstelling SPIEGELS van BART
 STUYF i.o.v. ROTTERDAMSE
 DANSACADEMIE en HOLLAND DANCE
 FESTIVAL
 16-11-91 feest ACADEMIE VAN BEELDENDE
 KUNSTEN
 02-12-91 t/m 23-01-92 repetities, school- en openbare
 voorstellingen ORKEST, EEN
 VERHAAL, jeugdtheatergroep DE
 ZWARTE HAND i.s.m. de SKVR en
 studenten van het ROTTERDAMS
 CONSERVATORIUM
 24-01-92 t/m 26-01-92 concert en cd-opnames
 SLAGWERKGROEP DEN HAAG
 27-01-92 t/m 17-06-92 repetities en voorstellingen
 driedelig feuilleton GOUDA'S
 GLORIE door RO THEATER
 25-06-92 kindermuziekmanifestatie SKVR
 MUZIEKSCHOOL ROTTERDAM
 03-07-92 bruiloft
 21-08-92 t/m 15-09-92 herneming voorstelling SEMMELWEIS
 door RO THEATER

Verwacht: filmopnamen ALEJANDRO AGRESTI door ALL ARTS,
 tv-opnamen HUMANISTISCHE OMROEP STICHTING van de
 produktie SO LONG, FAREWELL, AUF WIEDERSEH'N, GOODBYE en
 publieksvoorstellingen door RO THEATER en voorstelling
 DE KNECHT VAN TWEE MEESTERS door MUTUA AMICITIA

Samenstelling bestuur

- Jeroen Thomas (voorzitter), projectmedewerker architectenbureau O.M.A.
- Krijn Meerburg (secretaris), directeur filmdistributiemaatschappij Hungry Eye Pictures
- Wybe Hietbrink (penningmeester), partner van Faktor, Organisatie- en Bedrijfsadviseurs
- Carleen Teensma, audiovisueel produktieleider/producent
- Tom van Vliet, directeur Kijkhuis, centrum voor presentatie, distributie en documentatie van onafhankelijke videoprodukties

Samenstelling raad van advies

- Ruud Backx, directeur produktie Kunstkanaal
- John Floore, directeur Hogeschool voor Muziek en Theater Rotterdam
- Edith Hazelebach, directeur FTV Casting
- Ocker van Munster, medewerker organisatiebureau Berenschot
- Corrine Oudijk, waarnemend hoofd GGD Rotterdam
- Hans van der Stap, notaris Nauta Dutilh
- Gerrit Timmers, acteur en regisseur Studio's Onafhankelijk Toneel
- Hans Man in 't Veld, directeur Internationale Kulturfabrik Hamburg
- Max Wagener, secretaris buitenland Nederlandse Vereniging voor het Poppenspel (Unima-NL) en kroonlid van de Raad voor de Kunst
- Rob Wiegman, directeur Luxortheater Rotterdam
- Henri van Zanten, theatermaker